

מחזה מאת: איציק אלוני ©

אבו סלים

בהשראת אגדה מהמזרח.

הדמויות:

אבו סלים.

לילה, אשת סלים.

אופה.

מוכתר.

כוהן.

מספר/ת: הערב יש לנו סיפור מהמזרח והוא נקרא "אבו סלים". היה איש ושמו אבו סלים, כל מה שהיה לו זה פרה אחת שמנה, שתי עזים, אישה טובה ומצב רוח טוב, וזה הרבה מאוד בימינו אם תחשבו על זה. יום אחד פנה אבו סלים אל אשתו.

{אשת האיכר מפזמת שיר ותולה כביסה ואבו עליה בהנאה רגע}

סלים: אשתי היקרה.

לילה: (עונה בשירה) כן, בעלי היקר.

סלים: אני הולך העירה למכור את פרתנו השמנה.

לילה: (ברצינות) וכי למה? מה קרה?

סלים: מדברים שהשנה תהיה לנו שנת בצורת. שנה קשה של מחסור במים לחקלאות ואנו זקוקים לחיטה לאורז ולמזון למלא את המחסן הצנוע שלנו.

לילה: רעיון טוב, בעלי. אתה תמיד חושב כמה צעדים קדימה.

{לילה נפרדים מבעלה בחמימות וממשיכה לתלות כביסה בתנועת ריקוד עד שיוצאת}

מספר/ת: בעיר היו שלושה אנשים, מה זה רעי לב? ממש רעים, למה? נולדו ככה, וגם לא היה חסר להם כלום, אבל רצו עוד ועוד... היו להם עיניים גדולות. טמאעין. היו אלה: המוכתר, (נכנס) האופה, (נכנס) וזה שמכונה "הכוהן" (נכנס). והוא לא היה כוהן באמת בכלל-בכלל.

המוכתר: (לשניים) שמעתם? אבו סלים מהכפר הסמוך בא היום לעירנו הקטנה למכור את פרתו השמנה ולי יש רעיון תחבולתי מארץ התחבולות ומתוחכם מאלף תחכומים. אנחנו נפיל אותו בפח כדי לזכות בפרתו, הא? מה אתם אומרים, הא?

האופה: וכמה כסף זה יעלה לנו?

המוכתר: זה לא יעלה לנו אפילו פרוטה שחוקה אחת, אך בתנאי שתשתפו איתי פעולה ותעשו כל מה שאומר לכם, אאאה?

הכוחן: רעיון מצוין. למה שלא נתלוצץ קצת בחינם?

המוכתר: עכשיו לכו להסתתר מהר כי אני רואה אותו מתקרב.

{הכוחן והאופה יוצאים מהר ומסתתרים. האיכר נכנס מהצד השני}

המוכתר: סאלם עליכום אבו סלים, כיף אל-חל?

סלים: (מאושר. צוחק כל הזמן) סאלם עליכום מצוין, חמדוללה.

המוכתר: שו?... (מה?)

סלים: ואללה, אני מבסוט כטיר כטיר. (הרבה-הרבה)

המוכתר: (בצד אל חבריו) עוד מעט יקבל נבוט כטיר כטיר.
(לסלים) לאן הרגליים לוקחות אותך ולשם מה אתה לוקח אתך את כלבך השמן הזה?

סלים: (משתומם) כלב?... (בגאווה) אדוני המוכתר, אתה מעליב אותי ולא אותה. (את הפרה) עומדת לפניך הפרה הגדולה השמנה והמשובחת ביותר בכל האזור כולו.

המוכתר: (מצחקק) אתה בוודאי מתלוצץ. כל מה שאני רואה זה כלב שמן וגדול.

סלים: לא, זאת פרה. אתה לא רואה?

מוכתר: זה כלב. אתה לא רואה?

סלים: זאת פרה אני אומר לך. תראה את המבט שלה (עושה פרצוף פרה).

המוכתר: אני חוזר ואומר לך, שזה כלב.

סלים: פעם אחרונה שאני אומר לך, זאת פרה!

המוכתר: זה כלב!

סלים: זאת פרה. מו, מו, מו...

המוכתר: כלב הו, הו, הו...

סלים: פרה מומומו...

המוכתר: (כועס) כלב אמרתי!...

סלים: פרה...

{כך ממשיכים בוויכוח כמו שני תרנגולים ובינתיים המוכתר מסמן לאופה להיכנס.

האופה נכנס כאילו במקרה נקלע למקום}

- המוכתר: היי, חבר, יה חווג'ה, בוא רגע.
- האופה: סאלם עליכום ובירכת אלוהים על ראשכם.
- המוכתר: יש בינינו חילוקי דעות. האם אתה מוכן להיות עד בינינו ולהיות לנו השופט?
- האופה: אם רק השאלה תהיה קלה, בחפץ לב.
- המוכתר: אמור לנו? מה רואות עינך, כלב או פרה?
- האופה: (צוחק) אתם רוצים לעשות ממני צחוק? חושבים אותי לאיזה אידיוט? למטומטם? למג'נון? איזו מין שאלה מטופשת וקלה.
- המוכתר: ואתה יכול כבר לענות עליה?
- האופה: אפשר לענות עליה בקלי קלי קלי קלות...
- המוכתר: קלי קלי קלי קאקה. תענה כבר, זה כלב או פרה?
- האופה: הרי ברור כשמש ביום והירח והכוכבים בלילה, שזהו כלב מיוחד. שמן, גדול, חזק וחסון.
- סלים: רגע רגע, ואני אומר, כשם שאני מכיר את המידבר ביום ובלילה ואת הכוכבים והירח בלילה, שזאת פרה!
- האופה: זהו כלב.
- סלים: לא! זאת פרה.
- המוכתר: אתה רואה שזה כלב?
- סלים: זאתי פרה. באבו אבו פרה.
- המוכתר + האופה: כלב! (מתנצחים כמו תרנגולים)
- סלים: אוהו... אתם רוצים לשגע ולטמטם אותי? זאתי פרה. אני גידלתי אותה. תפסיקו להעליב את הפרה שלי.
- האופה: אתה גידלת כלב שרצית שיהיה פרה (נובח) הו...הו...
- {המוכתר מצטרף לנביחות}**
- סלים: (ניגש לפרה) תגידי להם משהו. גם לך יש זכות דיבור. תעשי מומומו... תעני... הלוואי שיעשו ממך נקניק, פרה שמנה, כל היום את גועה ורק עכשיו כשצריך אותך את סותמת את הג'ורה שלך.
- המוכתר: רגע-רגע, למה שנתווכח לשווא. בואו נלך לכוהן הגדול והוא יפסוק. אם הוא יגיד שזאת פרה, נשלם שנינו לך אבו סלים שלוש מטבעות זהב טהור והכלב-פרה יהיה גם שלך.

סלים: (בצד לעצמו) שלוש מטבעות זהב טהור. בחייאת אללה זה הרבה כסף ואפשר למלא את המחסן באוכל והפרה עוד תישאר אצלי...

המוכתר: אבל אם הכוהן הגדול יגיד שזה כלב. אז תהיה החיה הזאת שלנו כפיצוי. האם זה מקובל עליך?

סלים: (בטוח בעצמו) מקובל ואחלה מקובל. (יוצאים)

מספר/ת: וכך מיהרו השלושה אל הכוהן הגדול. הם הגיעו אליו והתחילו לספר ולהסביר לו את השתלשלות העניין והוא העמיד פנים שלא ידע על העניין עוד מקודם והעמיד פנים כמתפלל.

{הכוהן נכנס אחרי שיצאו מהבמה, כורע על הברכיים מתפלל. כולם מחכים לו עד שהוא מסיים את התפילה. כולם מסבירים בפנטומימה את חילוקי הדעות}

המוכתר: ועכשיו אדוני הכוהן הגדול והנערץ. (קורץ) תפסוק, האם פרה היא זאת או שזה כלב.

סלים: רגע אחד, מה אתה שואל אותו אם פרה זאת או כלב? אתה צריך לשאול: מי החיה הזאת שהוא רואה?

המוכתר: טוב. אדוני הכוהן, מי החיה הזאת שאתה רואה?

הכוהן: אח... רגע רבותי... זהו עסק לא פשוט.

סלים: זה פשוט בתכלית הפשטות.

הכוהן: רגע, אתם עיוורים? השמש הכתה וסנוורה אתכם? או אולי לא התפללתם היום ואתם רוצים?...

המוכתר: אולי תפסוק במקום לנאום?

הכוהן: אתם לא רואים שזהו כלב גדול ושמן?

סלים: (תופס בראשו) ראחת עלינה אל פרה. (הלך עלינו הכסף)

{כולם יוצאים}

מספר/ת: וסלים חזר אל ביתו בלי הפרה ובלי מטבעות זהב, אלא עם כיסים ריקים.

לילה: (נכנסת על יד חבל הכביסה, מפזמת)

יָא סָלִים יָא סָלִים...

כָּל הַיּוֹם אֶ-נִי בְּכַבְסִים...

מְקַפֶּלֶת אֶפְלוּ תִיתְחַתוֹנִים...

לילה: (רואה את סלים) אבו סלים, אני רואה שהפעם הצלחת מהר מאוד בשוק, אמרתי לך. ספר כבר כמה קופצים היו על הפרה?

סלים: אני טיפש, טיפש. סידרו אותי יה-לילה. עבדו עלי יימח שמם. אני אמרתי פרה והם אמרו כלב. אני אמרתי פרה והם אמרו כלב... (מספר בפנטומימה את מה שקרה)

מספר/ת: וסלים סיפר לאשתו את השתלשלות העניינים, כשלתע קפא במקומו כאילו הכיש אותו נחש, כי בא לו רעיון תחבולתי...

סלים: ...ובתחבולות אני אלוף. תשמעי, אשתי היקרה, לכי והכיני... (מסביר בפנטומימה תוך כדי איסוף הכביסה)

{יוצאים}

מספר/ת: והוא אמר לאשתו לעשות כך וכך, את זה אני לא אגלה כי אתם תיכף תראו... אבל אתם זוכרים מה סיפרתי בהתחלה שלאבו סלים היו שתי עזים שחורות, ואחת הייתה דומה לרעותה כשתי טיפות שמן זית, ואי אפשר היה בכלל להבדיל ביניהן. ואפילו אשתו של אבו סלים הייתה מתבלבלת כשהייתה חולבת אותן. למחרת בבוקר לקח אבו סלים את אחת העזים והלך העירה, לשוק. בדרך קנה אוכל ומילא את הסל שלקח אתו.

{סלים נכנס עם חבל וסל אוכל. השלושה מתקרבים אליו, מאוד מרוצים מעצמם}

השלושה: (מברכים) אהלן וסהלן, יא אבו סלים.

המוכתר: מה מעשיך כאן?

האופה: מזמן לא ראינו אותך. (קורץ לאחרים)

הכוהן: ומה קשור לך בקצה השני של החבל?

{השלושה צוחקים}

סלים: השד רק יודע אם זה לא חתול לבן, אבל עד כמה שזכור לי, הייתה זאת עז כשעזבתי את הבית.

{סלים מושך בחבל ורואים שזאת עז}

המוכתר: ומה אתה ותכוון לעשות בעז?

סלים: פשוט מאוד. אני עומד להטיל על העז משימה ואם תחכו תוכלו לראות זאת במו עיניכם...

(סלים לוקח את הסל, תולה אותו על צוואר העז ואומר לעז באוזן)

לכי אל אשתי שם בכפר ואמרי לה לצלות בשבילי את צלי הבקר הזה

שבסל ושתכין מעט כרוב כבוש לארוחת הערב.

(העז מתחילה ללכת)

רגע רגע, עצרי, יא-אהבלי. אמרי לה לבקש משכנינו אבו חמדן לתת

בהשאלה חצי כוס ערק זחלווי' כדי שאוכל להרטיב קצת את גרוני.

(נותן טפיחה באחוריה של העז. היא מרוצה ויוצאת בצהלה)

מספר/ת: והעז יצאה במהירות הבזק, כאילו והאדמה בערה מתחת לפרסותיה, ואפילו יצאו גצים. אם חזרה לכפר או לא, זאת אנחנו לא יודעים ואף אחד לא יודע.

המוכתר: (מתפעל) מה?

האופה: שו? (מה?)

הכוהן: אה?

המוכתר: אתה רוצה לומר לנו שהעז באמת תחזור לכפר ובאמת תעשה כל מה שהטלת עליה?

סלים: למה לא? תבואו אתי ותראו זאת במו עיניכם.

השלושה: הולכים!

מספר/ת: מיד יצאו לדרך. לאחר זמן מה הגיעו לביתו של סלים, ואמנם הפלא ופלא, העז כבר עמדה בחצר קשורה בחבל.

לילה: אבו סלים יא עיני יא רוחי, צלי הבקר והכרוב הכבוש כבר מוכנים על השולחן, ובאשר לחצי כוס הערק זחלווי משכנינו אבו חמדן, לצערי הוא לא היה בבית, לכך הלכתי לשכנינו השני אבו כסלן ולקחתי ממנו ערק שינקה קצת את גרונוך.

{השלושה המומים, נשאים פעורי פה}

המוכתר: (בקול חנוק) אבו סלים, תמכור לנו בבקשה את העז המופלאה הזאת... נשלם עבורה עשרים מטבעות זהב טבין ותקילין.

סלים: מה פתאום? למכור עז כזאת נהדרת?

לילה: הדבר לא עולה אפילו על דעתי.

האופה: שלושים מטבעות זהב...

סלים: לא-לא, העז שווה הרבה יותר...

הכוהן: ארבעים מטבעות זהב.

סלים: לא-לא, לא פחות מחמישים.

{השלושה מעבירים לו את הכסף וסלים מעביר להם את העז. יוצאים}

מספר/ת: אבל אתם יכולים לתאר לעצמכם שלא לקח הרבה זמן, אולי שעה שעתיים, עד שהשלושה גילו שנפלו בפח ושאבו סלים סידר אותם.

סלים: תשמעי, אשתי, הטמיני בידך עגבנייה אדומה כדם וכאשר אעשה כך וכך (לוחש משהו באוזנה) את תעשי את מה שלחשתי לך...

{השלושה מופיעים}

- המוכתר: (כועס וזועם) איזו מין עז מכרת לנו?
 סלים: את העז השחורה.
- האופה: אבל העז השחורה הזאת לא מלאה שום משימה. אפילו לא אחת!
 הכוהן: אתה תבוא אתנו ישר לכלא!
- סלים: רגע-רגע, תירגעו. כאשר פקדתם ונתתם הוראה לעז, האם אמרתם את משפט המפתח: "בשם אללה ובשם הקרן הפלאית"?
- האופה: מניין לנו לדעת על הקרן?
- המוכתר: כשמכרת לנו את העז לא אמרת לנו להגיד: "בשם אללה ובשם הקרן הפלאית".
- סלים: (לאשתו) מדוע לא הזכרת לי לומר להם זאת?!
- לילה: לא חשבתי על כך...
- סלים: (צועק) לא חשבת על כך?!
- לילה: לא חשבתי על כך, סלח לי, בעלי...
- סלים: לעולם לא!!! טיפשה שכמותך, יה מנעולה, את תשלמי על כך ביוקר.
- {לוקח סכין ותוקע בסינר של אשתו. האישה מועכת את העגבנייה. העז גועה... בההה. האישה מעמידה פני מתה. השלושה המומים}**
- המוכתר: (מגמגם) אבו... אבו... סלים... לשחוט ככה את אשתך המסכנה כמו ששוחטים עז? בגלל דבר כזה קטן ולא רציני אפילו?
- הכוהן: אתה תשלם על כך ביוקר, אתה תבלה בכלא עד סוף ימך, היה כדאי לך?
- האופה: (כולו רועד) מיד אל השופט...
- סלים: שופט? בית כלא? למה? אולי הייתי נמהר מדי, אבל אפשר לסדר את העניין בקלי קלי קלי קלות.
- מספר/ת: השלושה עומדים המומים במתח רב מאוד...
- {סלים יוצא לרגע, מביא אתו קרן ותוקע שלוש פעמים מעל אשתו. היא מתעטשת בחוזקה וקמה על רגליה בריאה ושלמה}**
- לילה: סלים בעלי היקר, אני אוהבת אותך... (מחבקת אותו כאילו לא ראתה אותו שנה) אנה בחיבאק, יא רוחי.
- המוכתר: אמור, יה חביבי, מה מחירה של הקרן הזאת?

- סלים: מה מחירה? מי בכלל רוצה למכור קרן נפלאה כזאת?
- לילה: אנחנו לא מוכרים אותה, זאת היא קרן השקעה של חיינו.
- האופה: טעל טעל, (כממתיק סוד) מה בדבר שלושים מטבעות זהב?
- סלים: לא בא בחשבון.
- הכוחן: אולי ארבעים מטבעות זהב?
- סלים: בכלל-בכלל לא פחות משמונים מטבעות זהב טהור.

{השלושה אוספים את הכסף וקונים את הקרן}

- מספר/ת: הם הגיעו לעיר היכן שקשרו את העז שקנו עוד מקודם...
- המוכרת: (לעז) בואי, יה מנעולה, בואי. אל תפחדי, יה בהמה. (מושך אותה לבמה) בואי, אל תתנגדי לי, למה אני אשחט לך את הצוואר.

{העז נכנעת ונכנסת}

- המוכרת: ככה? ככה עושים לי? ככה רצית, לא לעשות כלום רק אם נאמר לך: "בשם אללה ובשם הקרן הפלאית הא...".
כזאת מפונקת את?...
אני אראה לך את נחת זרועי... יה מופקרת אחת...
(מכה את העז מכות רצח, העז צורחת עד שנופלת ומתה)
זהו, עכשיו גמרתי עלייך...
חשבת לסדר את המוכרת?!
עכשיו היא קיבלה את המכות שמגיעות לה, תנו לי את הקרן.
- הכוחן: אני עכשיו הייתי מעניש אותה ולא תוקע בקרן ומשאיר אותה מתה.
- המוכרת: אז בשביל מה קנינו את הקרן?
- האופה: אנחנו חייבים לנסות את הקרן, לא? אחר כך אולי נהרוג אותה שוב.
- המוכרת: "בשם אללה ובשם הקרן הפלאית"

{תוקע בשופר. העז לא זזה. תוקע עוד ועוד... }האחרים מנסים, אומרים את מילות הקסם מספר פעמים וכלום לא קורה. השניים מעמידים אותה בכוח ואחד חובט בה באגרופים כמו בשק אגרוף וחוזר חלילה עד שהיא יוצאת}

- מספר/ת: רק אז התגנב ללבם החשד שאבו סלים סידר אותם באבו אבו, והצליח לעבוד עליהם שוב, והם היו נרגזים וכועסים עד שענייהם יצאו מחוריהן...
- המוכרת: אני אלמד אותו לקח...
- האופה: לקלבוש צריך להוביל אותו... כלב איבן כלב.

הכוהן: נאכיל אותו קש.

{יוצאים עצבניים}

מספר/ת: ואבו סלים ראה אותם מתקרבים ואף חיכה להם. בינתיים לקח שני דליים ומילא אותם בזפת שחורה ועל הזפת פיזר מטבעות כסף, כך שהדליים נראו מלאים מטבעות כסף. קרא לאשתו ולחש לה באוזן כך וכך... לקח את הדליים והלך בין העצים. שם בין העצים היה בור עמוק ואפל, שחור כמו השד בלילה, ומסביב לבור צמחו שיחים שהסתירו את הבור.

{השלושה נכנסים במהירות לבמה, רואים את אשתו של אבו סלים}

המוכתר: אום סלים? האם אבו סלים בבית?

לילה: למה?

המוכתר: יש בינינו חשבון קטן-קטן שרצינו להסדיר.

לילה: הוא לא בבית. הוא נמצא שם בצד השני של הבית, ונדמה לי שהוא מלקט מטבעות כסף וזהב בין העצים...
(עושה עצמה כאילו נפלטו לה המילים) אח... יה ראבי...

מוכתר: (עיניו נפקחות לרווחה) מלקט שם מטבעות כסף וזהב בין העצים?!
(לחבריו) בואו נעיף מבט.

(רצים לצד השני, רואים את סלים שמופיע עם דליים)
אבו סלים? מה יש לך שם?

סלים: (בתמימות) שום דבר מיוחד, בחיית אללה, שום דבר.

המוכתר: שום דבר מיוחד, הא? אפשר אולי להציץ לתוך השום דבר שיש לך ביד?

סלים: אפשר להסתכל, אבל תדעו שהדליים מלאים זפת ורק כמה מטבעות זהב וכסף פזורים למעלה.

הכוהן: (מגחך) כן כן, זפת מה? הראש שלך מלא זפת, תיכף החיים שלך יהיו בזפת. אתה מנסה להערים עלינו ולסדר אותנו כמו בפעמים הקודמות?

האופה: פעמיים האמנו לך, אי אפשר לסדר אותנו עוד פעם, ועכשיו גלה לנו...
(תופסים אותו) או שאנחנו חונקים אותך, חותכים אותך לחתיכות ומפזרים אותך בדליים... גלה איפה אספת את המטבעות!

סלים: (בקול חנוק) בחיית אללה שאני לא יודע איפה אוספים מטבעות כסף וזהב... אבל אם אתם מתכוונים לחפש בין העצים, יש שם מערה כמו ב"עלי-באבא", אבל מוטב שתיזהרו, כי לפני המערה יש בור עמוק בין השיחים ואתם עלולים חלילה ליפול לתוכו. תיזכרו שהזהרתי אתכם.

{השלושה מניחים לו מיד, נדים בראשיהם כאילו צחקו אתו ומסדרים את בגדיו}

{זורקים לאבו סלים בחזרה את החוזה, אבו סלים מחלץ אותם. הם מודים לו}

מספר/ת: ואבו סלים עזר להם לצאת מתוך הבור החשוך והם הבינו שמעשה הפרה עלה להם מאוד ביוקר, וכל מעשה המרמה לא השתלם להם. ואבו סלים ואשתו ברשותם מטבעות זהב וכסף, וזה הרבה מאוד כסף בימים ההם. כך חיו להם בשלום ובנחת ימים רבים עד סוף הדורות ונולדו להם הרבה ילדים... וידעו כולם שעם משפחת אבו סלים לא מתעסקים.

אור יורד. חושך.